

Gabinet Medali

Medale to niewielkie, najczęściej okrągłe dzieła sztuki, wykonane techniką odlewu lub bicia w metalu, ozdobione po jednej lub obu stronach płaskim reliefem. W Polsce rozpowszechniły się w szesnastym wieku, a moda na nie przysłała z Włoch. Od tego czasu medalierstwo ewoluowało zarówno w zakresie funkcji, jak i formy. Początkowo miało charakter elitarny, koncentrowało się wokół dworu panującego, który zamawiał medale dla upamiętnienia wydarzeń prywatnych i państwowych, a także jako nagrody dla zasłużonych osób – pierwowzór odznaczeń. Po rozbiorach i utracie państwowości w 1795 roku medalierstwo – obok dokumentowania wydarzeń politycznych, społecznych i kulturalnych oraz utrwalania wizerunków osób zasłużonych – zaczęło pełnić także funkcje społeczne. Medale bite na zamówienie instytucji, stowarzyszeń, osób prywatnych, tak na ziemiach polskich, jak na emigracji, miały pobudzać nastroje patriotyczne. W połowie dziewiętnastego wieku rozpowszechniła się forma medalionów naściennych – jednostronnych, owalnych lub okrągłych, znacznie większych od medali. Na przełomie dziewiętnastego i dwudziestego wieku popularne stały się zaś prostokątne plakiety portretowe sławnych i zasłużonych Polaków, którymi ozdabiano wnętrza mieszkalne. Kolejnym etapem ewolucji formy medalu był datujący się od lat sześćdziesiątych dwudziestego wieku prężny rozwój sztuki małego reliefu, pozwalającej artyście na swobodny wybór tematu, nadawanie medalom indywidualnego kształtu i eksperymentowanie z materiałem. Obecnie rola dokumentacyjna medalu straciła na znaczeniu – pełni on przede wszystkim funkcję pamiątki utrwalającej ważne wydarzenia. Muzealna kolekcja medalierska, licząca ponad tysiąc trzysta medali,

medalionów i plakiet, jest pod względem spójności wyjątkowa zarówno na tle zbiorów innych muzeów, gdzie obiekty tego typu rzadko stanowią wyodrębnione kolekcje, jak i w obrębie zbiorów Muzeum Warszawy, z których niewiele było gromadzonych w tak planowy sposób. Ilustruje ona ponad czterystuletnią historię medalierstwa warszawskiego od jego początków, to jest od panowania dynastii Wazów, przez osiemnaste stulecie, kiedy to dzięki założonej przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego (1732 – 1798, króla Polski 1764 – 1795) w 1766 roku Mennicy Warszawskiej medalierstwo przeżywało swój rozkwit, po czasy współczesne.

W Gabinetecie prezentowany jest wybór ponad pięciuset najlepszych obiektów medalierskich upamiętniających w układzie chronologicznym ważne dla Warszawy i Polski wydarzenia oraz zasłużone osoby i instytucje. Obrazują one nie tylko historię medalierstwa warszawskiego, ale i zaskakującą różnorodność wyrobów tej sztuki, kojarzonej zwykle z okrągłym dwustronnym medalem bitym stemplem.

Aleksandra Sołtan - Lipska

kuratorka